

บันทึก

เรื่อง การพิจารณาแบ่งเขตปกครอง

ประธานกรรมการพิจารณาแบ่งเขตปกครองเป็นภาคเสนอว่า ตามที่ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติในหลักการว่าให้แบ่งราชการส่วนภูมิภาคของกระทรวงต่าง ๆ ออกเป็นภาค ๆ โดยพิจารณาปรับปรุงภายในวงเงินงบประมาณ ส่วนการจะให้มีกี่ภาคนั้น ให้ตั้ง กรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ซึ่งมี นายนาแวเอก หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นประธานกรรมการ นายพล ตำรวจตรี หลวงอดุลเดชจรัส เป็นรองประธานกรรมการ และปลัดกระทรวงต่าง ๆ หรือผู้แทนเป็น กรรมการ นั้น

บัดนี้ ได้นัดประชุมกรรมการและเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงด้วยแล้วรวม ๓ ครั้ง จึงขอรายงานผลของการประชุมเท่าที่ได้ตกลงกันไปแล้วนั้นมาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา เสียตอนหนึ่งก่อน คือ

๑. จำนวนภาค การแบ่งภาคตรวจการนั้น สำหรับราชการพลเรือนที่ประชุมตกลง แบ่งเป็น ๕ ภาคเหมือนกันทุกกระทรวงทบวงกรม เว้นแต่ทางราชการทหารคงแบ่งเขตมณฑล ทหารบกเป็น ๖ มณฑล และจังหวัดทหารเรือ ๕ จังหวัดตามเดิม กับราชการกรมตำรวจต้องแบ่ง ออกเป็น ๙ เขตดุจเดิม โดยถือว่าเป็นการแบ่งด้วยกรณีพิเศษ

๒. ชื่อภาค ภาคทั้ง ๕ นี้จะควรเรียกชื่อเป็นศัพท์ว่า ภาคพายัพ (เหนือ) ภาค อีสาน (ตะวันออกเฉียงเหนือ) ภาคบูรพา (ตะวันออก) ภาคกลาง และภาคทักษิณ (ใต้) หรือจะ เรียกคำธรรมดาว่า ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคใต้ ที่ ประชุมเห็นควรขอความวินิจฉัยว่าจะเห็นสมควรประการใด

๓. อาณาเขตของภาค ภาคทั้ง ๕ นี้มีจังหวัดขึ้นดังนี้คือ ภาคพายัพมีจังหวัดขึ้น ๑๔ จังหวัด ภาคอีสานมีจังหวัดขึ้น ๑๕ จังหวัด ภาคบูรพามีจังหวัดขึ้น ๑๐ จังหวัด ภาคกลางมี จังหวัดขึ้น ๒๐ จังหวัด ภาคทักษิณมีจังหวัดขึ้น ๑๔ จังหวัด รายนามจังหวัดที่ขึ้นอยู่ในภาคหนึ่ง ๆ แยกอยู่ในบัญชีซึ่งได้แนบเสนอมา

๔. ที่ตั้งของภาค ภาคทั้ง ๕ นี้ที่ประชุมตกลงให้บุคคลกระทรวงทบวงกรมที่มี การแบ่งภาคตรวจการตั้งที่ทำการภาคดังนี้คือ

ภาคพายัพ ตั้งที่ทำการที่จังหวัดเชียงใหม่

ภาคอีสาน ตั้งที่ทำการที่จังหวัดนครราชสีมา

ภาคบูรพา ตั้งที่ทำการที่จังหวัดปราจีนบุรี

ภาคกลาง ตั้งที่ทำการที่จังหวัดพระนคร

ภาคทักษิณ ตั้งที่ทำการที่จังหวัดสงขลา

๕. อำนาจหน้าที่ของภาค ภาคทั้ง ๕ นี้มีข้าหลวงตรวจการเป็นหัวหน้ามีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงทบวงกรมที่ตนสังกัดอยู่ คือ มีอำนาจหน้าที่ตรวจตราควบคุมและสั่งราชการอันเกี่ยวกับกระทรวงทบวงกรม ซึ่งเป็นผู้แทนนั้นตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน การที่จะให้ข้าหลวงตรวจการภาคมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้จะต้องแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งได้มอบให้พระยาสุนทรพิพิธไปพิจารณากราងขึ้น และได้เสนอมายกขึ้น นอกจากมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวแก่ราชการของกระทรวงทบวงกรมที่ข้าหลวงตรวจการสังกัดโดยเฉพาะแล้วได้ตกลงให้ข้าหลวงตรวจการที่ประจำอยู่ในภาคหนึ่ง ๆ ประสานงานกันโดยมีข้าหลวงตรวจการของกระทรวงมหาดไทยเป็นหัวหน้า หรือประธานเพื่อดำเนินการสนองนโยบายของรัฐบาลให้เป็นไปแนวเดียวกันให้ได้ผลสมตามความประสงค์ ในการนี้ให้ข้าหลวงตรวจการของกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจเรียกประชุมข้าหลวงตรวจการของกระทรวงทบวงกรมอื่นที่ประจำอยู่ในภาคนั้น ๆ (ทางทหารและการจะเชิญมาในบางโอกาสก็ได้) คำปรึกษาหารือทำความตกลงกันเฉพาะเรื่องเฉพาะรายไป ซึ่งการทำงานส่วนมากก็ได้แก่การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เมื่อได้ตกลงกันว่าจะดำเนินการอย่างไรแล้วข้าหลวงตรวจการของแต่ละกระทรวงทบวงกรมก็นำหรือสั่งการแก่หัวหน้าส่วนราชการที่ร่วมสังกัดอยู่ในกระทรวงทบวงกรมเดียวกันให้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่ตกลงกันนั้น ถ้าในเรื่องใดข้าหลวงตรวจการเห็นว่าปฏิบัติไปตามที่ประชุมตกลงไม่ได้ โดยจะขัดด้วยกฎหมาย ระเบียบหรือคำสั่งของทางราชการแห่งกระทรวงทบวงกรมของตน ก็ให้เสนอความเห็นแย้งให้ปรากฏไว้ในที่ประชุม และให้เสนอเรื่องมายังกระทรวงทบวงกรมที่ตนสังกัดแล้วแต่กรณี และให้ข้าหลวงตรวจการของกระทรวงมหาดไทยเสนอเรื่องมายังกระทรวงมหาดไทยด้วย เมื่อมีเรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นให้เจ้ากระทรวงต่อเจ้ากระทรวงเจรจาทำความตกลงกัน หรือเสนอเรื่องขอความวินิจฉัยจากคณะรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี ถ้าในที่สุดตกลงประการใดแล้วให้แจ้งไปยังข้าหลวงตรวจการเจ้าของเรื่องและข้าหลวงตรวจการของกระทรวงมหาดไทยทราบ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ได้ตกลงกันในขั้นที่สุดนั้น อำนาจและหน้าที่ตลอดจนระเบียบการปรึกษาหารือในการประสานงานเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลนี้ เห็นว่าอาจวางไว้เป็นระเบียบปฏิบัติได้โดยอาศัยความในมาตรา ๑๖ ^๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารฯ ถ้าคณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วยแล้วขอได้ลงมติวางเป็นระเบียบไว้และสั่งให้กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ถือปฏิบัติต่อไป

๖. ภาคหรือเขตซึ่งจะจัดเป็นรูปภาคตรวจการไม่ได้ ตามที่ได้ตกลงแบ่งภาคตรวจการออกเป็น ๕ ภาคดังกล่าวข้างต้นนั้น มีราชการทางพลเรือนบางกรมซึ่งเคยแบ่ง เรียกว่าภาคหรือเขตจะอนุโลมเป็นภาคตรวจการตามนั้นไม่ได้ โดยเกี่ยวแก่งานมีลักษณะเป็นพิเศษ ได้ตกลงกันว่า เมื่อได้มีการแบ่งภาคตรวจการออกเป็น ๕ ภาคแล้ว ต่อไปภาคหรือเขตของกรมที่มีลักษณะงานพิเศษนี้จะแบ่งเรียกเป็น “ภาค” ไม่ได้ ให้เรียกว่า “เขต” และ “เขต” นี้ถ้าจะมีการแบ่งย่อยลง

^๓ มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๖ มีความว่า “ถ้ากระทรวง ทบวง กรมใด เห็นมีความจำเป็นที่จะตั้งข้าหลวงตรวจการในเขตใด ๆ ก็ให้ตั้งได้ ข้าหลวงตรวจการมีอำนาจหน้าที่ตรวจ ควบคุมและแนะนำชี้แจงราชการอันเกี่ยวกับกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งตนเป็นผู้แทนนั้นตามกฎหมายและระเบียบแบบแผน”

ไปอีกรองจาก “เขต” ให้เรียกว่า “หมวด” และถ้าอาณาเขตของ “ภาคตรวจการ” และอาณาเขตของ “เขต” ตรงกันแล้ว การเรียกชื่อ “เขต” ก็ให้อนุโลมเรียกให้ตรงกับชื่อของภาคตรวจการนั้นด้วย กรมที่แบ่งเป็นเขตนี้ย่อมไม่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารฯ มาตรา ๑๖ และไม่มีอำนาจหน้าที่ในการประสานงานอย่างภาคตรวจการ แต่จะมีอำนาจหน้าที่อย่างใด แล้วแต่เจ้ากระทรวงหรืออธิบดีกรมนั้น ๆ จะกำหนดเพื่อให้เป็นการสะดวกแก่การบริหารราชการในอำนาจหน้าที่ของตน กรมกระทรวงต่างๆ ได้รับที่จะไปดำเนินการให้เป็นไปตามที่ตกลงนี้แล้ว

๗. อำนาจหน้าที่คณะกรรมการอำเภอและคณะกรรมการจังหวัด แม้จะได้มีการแบ่งภาคตรวจการแล้วก็ดี อำนาจหน้าที่คณะกรรมการอำเภอและคณะกรรมการจังหวัดนอกจากเกี่ยวแก่ราชการกระทรวงมหาดไทยแล้ว ในชั้นนี้ได้ตกลงให้คงเป็นไปตามเดิมทุกประการเว้นแต่จะมีผู้ใดเสนอให้แก้ไขซึ่งถ้ามีการตกลงเปลี่ยนแปลงประการใดจะรายงานมาให้ทราบภายหลัง

๘. รูปการปกครองของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวแก่ภาค จังหวัด และอำเภอ
ข้าหลวงตรวจการภาคของกระทรวงมหาดไทยตกลงขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย แต่สำหรับงบประมาณให้อยู่ในงบประมาณสำนักงานปลัดกระทรวง อำเภอให้ขึ้นแก่จังหวัด จังหวัดขึ้นแก่กระทรวงมหาดไทย การให้จังหวัดขึ้นกระทรวงมหาดไทย ได้มอบให้พระยาสุนทรพิพิธไปวางระเบียบว่า งานจากจังหวัดที่มายังกระทรวงมหาดไทยนั้น จะให้งานใดไปสู่กรมมหาดไทย งานใดไปสู่สำนักงานปลัดกระทรวงก่อนที่จะขึ้นมาถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยควรมีหน้าที่เกี่ยวแก่งานของอำเภอและงานของจังหวัด ส่วนกรมมหาดไทยควรมีหน้าที่เกี่ยวแก่งานของอำเภอและงานของจังหวัด ส่วนกรมมหาดไทยควมเกี่ยวแก่งานเทศบาล และวิชางานระเบียบแบบแผนการปกครองทำนองเป็นกรมเสนาธิการของรัฐมนตรี

ได้เสนอรายงานการประชุมครั้งที่ ๑, ๒ และ ๓ มาด้วยแล้ว ต่อไปถ้าที่ประชุมได้มีการประชุมตกลงประการใดอีกจะได้รายงานเพิ่มเติมมาให้ทราบภายหลัง